

POSTANOWIENIE

23 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 23 października 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku P.M., A.M., K.M., M.S. i J.M.
z udziałem Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy
Państwowe - Nadleśnictwa [...]
o ustanowienie drogi koniecznej,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa
Leśnego Lasy Państwowe - Nadleśnictwa [...]
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 21 lipca 2023 r., XV Ca 412/23,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2. obciąża uczestnika postępowania kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna została wniesiona w imieniu uczestnika postępowania – Skarbu Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – Nadleśnictwo [...] występujące jako *statio fisci*, a reprezentowane przez jej Nadleśniczego od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 21 lipca 2023 r. (sygn. akt XV Ca 412/23), którym oddalono apelację uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim z 15 listopada 2022

r. (sygn. akt I Ns 72/18), wydanego w sprawie z wniosku P.M., A.M., K.M., M.S. i J.M. o ustanowienie służebności drogi koniecznej. Skargę kasacyjną wniósł radca prawny A.D., działając na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Nadleśniczego Nadleśnictwa [...] z 13 listopada 2023 r. (k. 537). Skarga została złożona 13 listopada 2023 r., a następnie uzupełniona pismem z 27 grudnia 2023 r., w którym wskazano m.in. wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2 358,50 zł, w zaokrągleniu 2 359 zł. Odpowiedź na skargę kasacyjną złożył pełnomocnik trzech wnioskodawców (k. 555). Po zwrocie akt przez Sąd Najwyższy odpis odpowiedzi doręczono Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 5 maja 2025 r. (k. 693), która nie zajęła żadnego stanowiska.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 67 § 2 zd. pierwsze k.p.c. za Skarb Państwa czynności procesowe podejmuje organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. W tej sprawie w odniesieniu do Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwa [...], będącego jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, z której działalnością było związane dochodzonego żądanie takim organem jest nadleśniczy, co wynika z art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1356, obowiązujący w dacie wniesienia skargi kasacyjnej). Zgodnie z tym przepisem, nadleśniczy reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych w zakresie swojego działania, zatem w zakresie działania nadleśnictwa. Obejmuje to także podejmowanie czynności procesowych w postępowaniach sądowych w sprawach dotyczących zarządzanych nieruchomości (art. 67 § 1 zd. pierwsze k.p.c.). W ramach tej kompetencji nadleśniczy może też ustanawiać pełnomocników procesowych do zastępowania Skarbu Państwa w postępowaniach sądowych toczących się przed sądami powszechnymi. Nie dotyczy to jednak postępowań toczących się przed Sądem Najwyższym, ponieważ w tym zakresie ustawodawca wprowadził odrębne uregulowanie przewidujące wyłączność Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 67 § 2 zd. drugie k.p.c. w zakresie określonym odrębną ustawą czynności procesowe za Skarb Państwa podejmuje Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej. Taką ustawą –

obowiązującą w dacie wniesienia skargi kasacyjnej, jak i obecnie – jest ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1109; aktualnie tekst jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 1192), która od dnia 1 stycznia 2017 r. wprowadziła zasadę wyłącznego zastępstwa Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, do zadań Prokuraturii Generalnej RP należy wyłączne zastępstwo Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym, a w myśl art. 8 ust. 6 tej ustawy – nawet w przypadku przekazania wykonywania zastępstwa innemu podmiotowi – zastępstwo przed Sądem Najwyższym wykonuje Prokuratura Generalna RP. Przepisy te nie przewidują żadnych wyjątków. W konsekwencji pełnomocnictwo z 13 listopada 2023 r. udzielone radcy prawnemu A.D. przez Nadleśniczego Nadleśnictwa [...] (k. 537) – mimo że obejmowało również postępowanie kasacyjne, w tym umocowanie do wniesienia skargi kasacyjnej w tej sprawie – nie mogło skutecznie umocować wyżej wymienionego pełnomocnika do wniesienia skargi kasacyjnej w imieniu Skarbu Państwa. Skarga kasacyjna wniesiona w imieniu Skarbu Państwa przez profesjonalnego pełnomocnika - ustanowionego przez nadleśniczego - pozbawionego zdolności postulacyjnej przed Sądem Najwyższym i podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Stanowisko to znajduje potwierdzenie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności w postanowieniu z 23 czerwca 2022 r., III CZ 208/22, odnoszącym się do nadleśnictw i wydanym po wejściu w życie ustawy o Prokuraturii Generalnej RP (por. również postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 listopada 2014 r., IV CSK 292/14, z 13 grudnia 2016 r., I CSK 266/16, z 24 stycznia 2017 r., V CZ 91/16 – dotyczące nadleśnictwa, lecz wydane na gruncie poprzedniej regulacji, tj. ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 1313 ze zm.). Dodatkowo wskazać można postanowienia dotyczące innych jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa: z 4 kwietnia 2018 r., V CSK 279/17, z 4 października 2019 r., III CZ 33/19 oraz z 29 kwietnia 2025 r., I CSK 2852/23, a także wcześniejsze postanowienia: z 20 listopada 2009 r., II CSK 353/09; z 8 listopada 2015 r., V CSK 335/15; z dnia 17 lutego 2016 r., III CSK 435/15. Orzeczenia te potwierdzają, że skarga kasacyjna wniesiona przez pełnomocnika ustanowionego przez organ państwowej jednostki

organizacyjnej – *statio fisci* – bez udziału Prokuraturii Generalnej RP (w starszych orzeczeniach – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, działającej na gruncie poprzedniej regulacji) jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu. Sporządzenie i wniesienie środka zaskarżenia skierowanego do Sądu Najwyższego przez podmiot pozbawiony zdolności postulacyjnej stanowi brak nieusuwalny, który skutkuje koniecznością odrzucenia środka jako niedopuszczalnego, bez wzywania do jego uzupełnienia. Brak ten nie może być konwalidowany ani przez samą stronę, ani przez jej pełnomocnika w jakiejkolwiek formie, gdyż zdolność postulacyjna Prokuraturii Generalnej RP przed Sądem Najwyższym wynika wyłącznie z ustawy i nie podlega uzupełnieniu czynnościami procesowymi uczestników postępowania.

Dlatego też skarga kasacyjna wniesiona przez radcę prawnego umocowanego przez organ jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa została – wobec jej nieodrżucenia przez sąd drugiej instancji – odrzucona przez Sąd Najwyższy z powodu braku zdolności postulacyjnej pełnomocnika skarżącego, na podstawie na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono – uwzględniając wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawców P.M., A.M. i K.M. – na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ oraz art. 13 § 2 k.p.c., obciążając nimi uczestnika, który przegrał sprawę w postępowaniu kasacyjnym. Szczegółowe wyliczenie kosztów pozostawiono referendarzowi sądowemu.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]